

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

УДК 336.72

Проблемні питання фінансового стану недержавних пенсійних фондів: досвід зарубіжних країн та України**Александрова Г.М.**кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів та банківської справи
Донецького національного університету економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

У статті розглянуто світовий досвід щодо організації недержавних пенсійних фондів. Проаналізовано пенсійні виплати по країнах. Наведено динаміку основних показників діяльності недержавних пенсійних фондів по Україні. Розглянуто найбільш прийнятну схему пенсійного забезпечення для України, наведено статистичні дані по ринку. Запропоновано деякі рішення щодо нормалізації ситуації на ринку недержавного пенсійного забезпечення.

Ключові слова: недержавні пенсійні фонди, досвід зарубіжних країн, фінансовий стан, пенсійне забезпечення, суспільство.

Александрова А.Н. ПРОБЛЕМНЫЕ ВОПРОСЫ ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ НЕГОСУДАРСТВЕННЫХ ПЕНСИОННЫХ ФОНДОВ: ОПЫТ ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАН И УКРАИНЫ

В статье рассмотрен мировой опыт по организации негосударственных пенсионных фондов. Проанализированы пенсионные выплаты по странам. Приведена динамика основных показателей деятельности негосударственных пенсионных фондов по Украине. Рассмотрена наиболее приемлемая схема пенсионного обеспечения для Украины, приведены статистические данные по рынку. Предложены решения по нормализации ситуации на рынке негосударственного пенсионного обеспечения.

Ключевые слова: негосударственные пенсионные фонды, опыт зарубежных стран, финансовое состояние, пенсионное обеспечение, общество.

Aleksandrova G.M. PROBLEMATIC ISSUES OF FINANCIAL CONDITION PRIVATE PENSION FUNDS: EXPERIENCE OF FOREIGN COUNTRIES AND UKRAINE

The article examines the international experience on the organization of private pension funds. Pensions analyzed by country. Present dynamics of the main indicators of private pension funds in Ukraine. Considered the most suitable pension scheme for Ukraine, given statistics on the market. Certain decisions to normalize the situation in the market of private pensions.

Keywords: pension funds, foreign experience, financial status, pensions and society.

Постановка проблеми у загальному вигляді. На сьогоднішній день у світі недержавні пенсійні фонди стають все поширенішими, тому аналіз їх фінансового стану є дуже актуальним. Процес старіння населення та зростання частки осіб пенсійного віку посилив соціальне та фінансове навантаження на працююче населення країни і став причиною підвищеної уваги сучасного суспільства до розвитку системи недержавних пенсійних фондів. Побудова ефективно функціонуючих недержавних пенсійних фондів в Україні означає створення нового потужного механізму пенсійного забезпечення. Значущість таких фондів визначається їх спроможністю бути

суттєвим джерелом підтримки соціальних стандартів та одночасно – акумулятором внутрішніх інвестиційних ресурсів для прискореного розвитку національної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні аспекти фінансового стану недержавних пенсійних фондів розглядалися в працях таких учених, як Бахмач А., Бабірад М.М., Брагін С., Витка Ю., Гладчук О.М., Гражевська Н.І., Грем'яцька К.А., Гендрікс Г., Камінський А.Б., Леонов Д.А., Панченко І.В., Толуб'як В.С.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Однак недостатньо висвітленим є вивчення досвіду зарубіжних

країн та України щодо аналізу фінансового стану недержавних пенсійних фондів, що свідчить про актуальність обраного напрямку дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Головною метою цієї роботи є проведення аналізу фінансового стану недержавних пенсійних фондів та порівняння досвіду зарубіжних країн та України стосовно даного питання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для України сьогодні пенсійне забезпечення громадян стало надзвичайно важливою соціально-економічною проблемою. Пенсійна система України є неефективною та дорогою – ставки соціальних податків високі, а рівень пенсій – низький. І з кожним роком ситуація загострюється: до 2050 р. кількість пенсіонерів в Україні подвоїться, тому перед державою може постати необхідність або збільшити відрахування від фонду оплати праці, або скоротити розмір пенсій. Єдиною альтернативою підвищення зборів до Пенсійного фонду чи зниженню рівня пенсій є впровадження інституту недержавного пенсійного забезпечення, провідну роль в якому відіграють недержавні пенсійні фонди.

З ухваленням Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення» в нашій державі спостерігається активізація інтересу громадськості до діяльності недержавних пенсійних фондів, які залучають кошти від юридичних і фізичних осіб для управління цими коштами з подальшим накопиченням та виплатою громадянам так званої додаткової пенсії.

Недержавний пенсійний фонд (НПФ) – це фінансова установа, призначена для накопичення коштів на додаткову недержавну пенсію та здійснення пенсійних виплат учасникам фонду. НПФ має статус неприбуткової установи, тобто не має на меті одержання прибутку для його подальшого розподілу між засновниками фонду. Весь отриманий фондом інвестиційний дохід розподіляють тільки між його учасниками.

Держава здійснює постійний нагляд за діяльністю НПФ та суб'єктів системи: діяльність НПФ, адміністраторів та страхових організацій контролює Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України, діяльність КУА та зберігачів – Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку, діяльність зберігачів – Національний банк України. Учасники НПФ можуть контролювати ефективність роботи фонду, отримуючи інформа-

цію про стан своїх накопичень (у тому числі і про інвестиційний дохід), та при необхідності переводити свої кошти до іншого НПФ. Законодавчі вимоги щодо функціонування НПФ та багатоступеневий контроль у системі недержавного пенсійного забезпечення спрямовані на забезпечення належного рівня захисту пенсійних заощаджень громадян. Будь-який НПФ створюється з єдиною метою – накопичення пенсії для своїх учасників і ніякої іншої мети мати не може. Але відмінності між ними існують.

Сьогодні в багатьох країнах НПФ є провідними інституційними інвесторами, що здійснюють інвестиції не тільки в національну економіку, але й на міжнародних фінансових ринках. Досвід країн з реформованою пенсійною системою свідчить про те, що найбільш ефективним рівнем є недержавне накопичувальне пенсійне забезпечення. 180 країн, що є членами Міжнародної організації праці, обрали перший метод фінансування пенсійних систем як найбільш привабливий для економіки. З помітним старінням населення країн Заходу виникло питання про реформування пенсійних систем, оскільки фінансове навантаження на працюючих ставало надто високим. Держави більше не могли справлятися зі зростаючою потребою в гідному фінансуванні пенсіонерів, тому виникла необхідність пошуку додаткових методів накопичення пенсійних коштів.

Таким чином, починаючи з 80-х років ХХ ст. почали з'являтися трирівневі пенсійні системи, які з часом значно спростили процес формування коштів на пенсію. Історія приватних пенсійних фондів Великої Британії налічує майже триста років. За твердженням багатьох економістів, якби не було приватних пенсійних фондів, швидкий розвиток капіталізму в цій країні був би неможливим: вступники через власні кошти, що вкладаються на довгий термін, їх не вилучають з обігу, а тому ці кошти можна інвестувати знову і знову. Велика Британія – одна із країн, на яку майже не вплинула криза пенсійних систем в Європі. Причиною цього можна вважати введення британським урядом в числі перших системи особистого пенсійного забезпечення та поступове скорочення державних пенсій. Пенсійна система у Великій Британії, як і в багатьох інших розвинених країнах, трирівнева і розділяється на базові державні пенсії, державні пенсії за вислугою років і недержавні пенсії. Нововведенням уряду Великої Британії можна вважати нову схему особистого пен-

сійного забезпечення, так звані пайові пенсії. Головний принцип цієї схеми – надати службовцям можливість одержувати максимально можливу пенсію при відносно невисоких внесках, що може бути актуальним і для України. Сьогодні переважну частину ринку капіталів в Англії складають інституційні інвестори, у т. ч. пенсійні фонди. Частка останніх становить понад 30%, а разом з аналогічними інститутами – 50–60% ринку капіталів. Велика частина інвестується за кордоном. Держава зацікавлена в цьому, оскільки доходи-дивіденди надходять у країну. Схеми пенсійних фондів використовують більше третини громадян країни. Нагадаємо, що йдеться про добровільні пенсійні накопичення. Подальший розвиток пенсійної системи Великої Британії тут бачать у поширенні схем додаткового пенсійного забезпечення на працівників із більш низьким рівнем заробітку. Передбачається, що нові форми добровільних пенсійних накопичень – «пенсії акціонерів» повинні охопити 50% працівників, які не беруть участь у пенсійних схемах підприємств.

Незважаючи на існуючі значні розбіжності, вся система надання захисту старості в Німеччині характеризується як «система трьох рівнів». Модель пенсійної системи, що склалася в Німеччині, є характерною і для Австрії, Італії, Франції і більшості країн Західної Європи. У цілому система захисту старості в Німеччині характеризується співіснуванням низки різних окремих систем. Наразі ці окремі системи значно відрізняються одна від одної, наприклад, колом застрахованих осіб, за принципами фінансування і надання послуг і допомоги, за організаційними структурами, а також за рівнем захисту, до якого прагнуть ці структури.

Модель пенсійної системи в США ґрунтується переважно на особистому пенсійному страхуванні населення. Зростання пенсійних активів у США в 80–90-ті роки відбувалося винятково швидкими темпами. Усього за 16 років (1980–1996) їх обсяг збільшився в шість разів навіть з урахуванням інфляції. Темпи зростання пенсійних активів у чотири рази перевищують темпи зростання ВВП США. Це зростання відбувається насамперед за рахунок розширення накопичувальних пенсійних систем. У пенсійному забезпеченні американців починаючи з 80-х років центр ваги зміщується від державної розподільної системи до накопичувальних схем, реалізованих переважно в приватному секторі, оскільки вони розвиваються випереджаючими темпами.

Модель, яка функціонує в Японії, характерна також для Австралії і країн Північної Європи. У ній домінує державне соціальне забезпечення, фінансується з бюджету. Інші інститути соціального захисту хоча і досить розвинені, проте виконують функції додаткових систем. Остання пенсійна реформа була проведена в Японії в 1985 р. Вона торкнулася тільки осіб, які народилися після 2 квітня 1926 р. Її головним підсумком стало введення базових пенсій. Сьогодні пенсійна система Японії має два основні рівні. Перший рівень становлять базові пенсії, другий – державні і професійні.

Найбільш успішним, на думку експертів, є реформування пенсійної системи в Мексиці. Проте варто враховувати, що воно проходило на тлі загального економічного поживлення і поліпшення демографічної ситуації. У Мексиці пенсійні резерви повністю (на 100%) акумулюються та інвестуються відповідно до накопичувального принципу. Індивідуальні рахунки ведуться приватними управляючими компаніями. У відношенні дозволених об'єктів інвестування мексиканське законодавство може бути охарактеризоване як досить консервативне. Дозволені є тільки такі активи, як: національні державні та корпоративні облигації, а також іноземна валюта (євро, долар США, єна). Мексиканці мають право вибору керуючої компанії, однак головна суттєва відмінність мексиканської системи полягає в тому, що в країні за тих громадян, які не захотіли вибрати керуючу компанію самостійно, це робить держава. І при цьому кошти передаються під управління все тим самим приватним керуючим компаніям, а не будь-яким державним структурам. Якщо ж громадянин вирішить перевести свої кошти в будь-яку іншу керуючу компанію, то він може без усіляких труднощів і перешкод із боку влади ініціювати подібний переказ коштів.

Польська пенсійна реформа також має свої особливості. Спостерігаються істотні зміни у формулі обчислення пенсії для солідарної системи. Пенсійні виплати із солідарної системи тепер встановлюються на основі залишків коштів на умовному рахунку, який складається із внесків до солідарної системи, які переводяться за кожного учасника. Після виходу на пенсію залишок на умовному рахунку перетворюється на довічну виплату шляхом ділення залишку коштів на середній показник очікуваної тривалості життя для чоловіків і жінок відповідного віку. Так було задумано передусім для того, щоб безпосередньо пов'язати між собою пенсійні внески та виплати. Впро-

ваджується загальнообов'язкова накопичувальна система. Від учасників вимагається внести 7,3% їх заробітку в приватний пенсійний фонд, який вони самостійно обирають. Ці внески потім інвестуються, а накопичений залишок коштів на рахунку перетворюється при виході на пенсію в довічну ренту (щомісячні виплати). На відміну від солідарної системи ці рахунки реальні.

У більшості країн зростання пенсійних виплат, старіння населення зумовили перегляд існуючої солідарної системи підтримки літнього населення і визначення основних напрямів реформування системи державного пенсійного забезпечення.

У багатьох країнах стали розглядати систему приватного пенсійного забезпечення як форму, яка інтегрована в систему пенсійного страхування. Наприклад, Велика Британія прийняла дворівневу систему пенсійних виплат. Перший рівень забезпечує рівний для всіх мінімальний дохід, який розподіляється між усіма пенсіонерами, у той час як інший рівень являє собою пенсійне забезпечення, прямо пов'язане із заробітками. Приватні роботодавці можуть вибирати, чи брати участь у другому рівні державного соціального захисту і залучати своїх працівників до окремої пенсійної програми, яка повинна забезпечити еквівалентний рівень доходів майбутніх пенсіонерів в старості. За оцінками експертів, учасниками приватних пенсійних програм у Великій Британії є близько 50% робочої сили, а сама програма зменшила державні соціальні зобов'язання Великої Британії більш ніж на 30%. Сумарні виплати пенсіонерам коливаються від 34% (Велика Британія) до 79% (Нідерланди) від суми доходу працівника перед виходом на пенсію (табл. 1).

Для фізичних осіб мотивацією участі в НПФ є отримання додаткових гарантій матеріального забезпечення після виходу на пенсію. Працівник, який самостійно робить внески в НПФ або на користь якої роботодавець відраховує внески, отримує додаткові до держав-

ної пенсії виплати у вигляді довічної пенсії, пенсії на визначений строк або одноразової виплати, що забезпечує гідний рівень життя майбутнім пенсіонерам.

Участь у недержавній пенсійній програмі сприяє зростанню і зміцненню іміджу роботодавця. Створюючи для працівників додатковий соціальний захист через установу НПФ, підприємство піклується про своїх працівників не тільки сьогодні, але й на перспективу. Для керівника підприємства створюється механізм проведення більш гнучкої кадрової політики. Сплачуючи внески в НПФ, роботодавець може застосувати прогресивну шкалу відрахувань відносно суми заробітної плати залежно від віку працівників та їх стажу роботи на цьому підприємстві з установленням однакового відсотка відрахувань пенсійних внесків для кожної визначеної групи працівників.

Після прийняття Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення» від 9 липня 2003 р. послуги у сфері недержавного пенсійного забезпечення надаються пенсійними фондами, створеними відповідно до норм цього Закону, і пенсійними фондами, які створені на початку 90-х років і наразі знаходяться на стадії реорганізації. Система недержавного пенсійного забезпечення становить третій рівень пенсійної системи. Її розбудова здійснюється починаючи з 2004 р. після набуття чинності Законом України «Про недержавне пенсійне забезпечення». Основу такої системи становлять недержавні пенсійні фонди. Основною метою інвестування пенсійних активів є отримання учасниками недержавного пенсійного забезпечення додаткових до загальнообов'язкового державного пенсійного страхування пенсійних виплат разом із забезпеченням дохідності пенсійних активів вище рівня інфляції та залучення довгострокових інвестиційних ресурсів, необхідних для модернізації економіки.

У 2015 р. в Державному реєстрі фінансових установ містилася інформація про 76 недерж-

Таблиця 1

Пенсійні виплати по країнах

Країна	Державна пенсія, %	Приватна пенсія, %	Сумарні, %
Австралія	25	33	58
Данія	28	34	62
Нідерланди	35	35	70
Швеція	35	10	45
Швейцарія	30	30	60
Велика Британія	17	17	34

жавних пенсійних фондів та 23 адміністратори НПФ (у 2014 р. у Державному реєстрі налічувалось 81 НПФ та 27 адміністраторів). Згідно з даними Державного реєстру фінансових установ, недержавні пенсійні фонди зареєстровано у дев'яти регіонах України. Найбільша кількість НПФ зосереджена у Києві – 57, або 75,0% від загальної кількості зареєстрованих НПФ. Аналіз діяльності ринку недержавного пенсійного забезпечення проведено на підставі звітних даних у 2015 р.

Основні показники діяльності НПФ, згідно зі звітними даними, та темпи їх приросту наведені в табл. 2.

У 2015 р. адміністраторами недержавних пенсійних фондів укладено 55,7 тис. шт. пенсійних контрактів, що менше на 9,1% (5,6 тис. шт.) порівняно з 2014 р. Структура пенсійних контрактів у 2015 р.:

- із вкладниками – фізичними особами – 47,8 тис. шт.;
- із вкладниками – фізичними особами – підприємцями – 0,1 тис. шт.;
- із вкладниками – юридичними особами – 7,8 тис. шт.

Зменшення кількості пенсійних контрактів пов'язане насамперед зі зменшенням пенсійних контрактів з юридичними особами. Так:

– порівняно з 2014 р. зменшення кількості контрактів з юридичними особами у 2015 р. становило 39,5% (5,1 тис. шт.), зменшення кількості контрактів із фізичними особами становило 1,0% (0,5 тис. шт.);

– порівняно з 2013 р. зменшення кількості контрактів з юридичними особами в 2015 р. становило 41,3% (5,5 тис. шт.), зменшення кількості контрактів із фізичними особами – 0,4% (0,2 тис. шт.).

Пенсійні контракти станом на 2015 р. укладено з 49,5 тис. вкладників, з яких:

- юридичні особи – 2,3 тис., або 4,6% від загальної кількості вкладників;
- фізичні особи – 47,2 тис., або 95,4%.

Кількість вкладників у 2015 р. зменшилась порівняно з 2014 р. на 1,2% (0,6 тис. вкладників).

У 2014 р. кількість вкладників становить 50,1 тис., з яких юридичні особи – 2,4 тис., фізичні особи – 47,7 тис.

У 2013 р. – 49,1 тис. вкладників, з яких юридичні особи – 2,4 тис., фізичні особи – 46,7 тис.

Зменшення кількості вкладників за період з 2014 по 2015 р. відбулося за рахунок зменшення кількості вкладників – фізичних осіб на 1,0% та юридичних осіб – на 4,2%. У 2015 р. загальна кількість учасників НПФ становила

Таблиця 2

Динаміка основних показників діяльності недержавних пенсійних фондів

Показники	2013 р.	2014 р.	2015 р.	Темпи приросту, %	
				2014/2013	2015/2014
Кількість укладених пенсійних контрактів, тис. шт.	61,4	61,3	55,7	-0,2%	-9,1%
Загальна кількість учасників НПФ, тис. осіб	587,4	849,6	833,6	44,6%	-1,9%
Загальна вартість активів НПФ, млн. грн.	1735,4	2262,9	2 352,7	30,4%	4,0%
Пенсійні внески, всього, млн. грн.	1370,5	1655,8	1 813,1	20,8%	9,5%
у тому числі:					
- від фізичних осіб	60,7	112,9	72,9	86,0%	-35,4%
- від фізичних осіб – підприємців	0,2	0,2	0,2	0,0%	0,0%
- від юридичних осіб	1309,6	1542,3	1 739,7	17,8%	12,8%
Пенсійні виплати, млн. грн.	260,8	317,6	467,4	21,8%	47,2%
Кількість учасників, що отримали/ отримують пенсійні виплати, тис. осіб	67,4	69,3	78,1	2,8%	12,7%
Сума інвестиційного доходу, млн. грн.	760,5	1083,8	1 184,9	42,5%	9,3%
Прибуток від інвестування активів недержавного пенсійного фонду, млн. грн.	646,3	939,7	1 002,1	45,4%	6,6%
Сума витрат, що відшкодовуються за рахунок пенсійних активів, млн. грн.	114,2	144,1	182,8	26,2%	26,9%

833,6 тис. осіб (у 2014 р. – 849,6 тис.). У 2015 р. переважну більшість учасників НПФ становили особи віком від 25 до 50 років, а саме 63,7%, та особи вікової групи від 50 до 60 років, що становили 25,6%. Частка учасників НПФ вікової групи старше 60 років становила 6,9%, до 25 років – 3,8%. Пенсійні виплати (одноразові та на визначений строк) у 2015 р. становили 467,4 млн. грн., що на 47,2% більше порівняно з аналогічним періодом 2014 р., при цьому одноразові виплати зросли на 43,3%, пенсійні виплати на визначений строк – на 95,7%.

Сукупно недержавними пенсійними фондами у 2015 р. було здійснено пенсійних виплат (одноразових та на визначений строк) 78,1 тис. учасників, тобто 9,4% від загальної кількості учасників отримали пенсійні виплати. Середній розмір одноразової пенсійної виплати на одного учасника НПФ, який отримав/отримує пенсійну виплату одноразово, у I кварталі 2015 р. становив 25,4 тис. грн. (у I кварталі 2014 р. – 14,1 тис. грн., у I кварталі 2013 р. – 6,5 тис. грн.) та середній розмір пенсійної виплати на визначений строк на одного учасника НПФ, який отримав/отримує пенсійну виплату на визначений строк, становив 3,1 тис. грн. (у I кварталі 2014 р. – 3,0 тис. грн., у I кварталі 2013 р. – 2,6 тис. грн.). Одним із основних якісних показників, які характеризують систему НПЗ, є сплачені пенсійні внески.

Сума пенсійних внесків у 2015 р. становить 1 813,1 млн. грн., збільшившись протягом 12 місяців на 9,5% (157,3 млн. грн.). Порівняно з 2013 р. сума пенсійних внесків у 2014 р. збільшилась на 20,8% (285,3 млн. грн.). У загальній сумі пенсійних внесків у 2015 р. основну частину, або 96,0%, становлять пенсійні внески від юридичних осіб, на яких припадає 1 739,7 млн. грн. На збільшення суми пенсійних внесків вплинуло:

- у 2015 р. – збільшення суми пенсійних внесків від юридичних осіб на 12,8% (197,4 млн. грн.);

- у 2014 р. – збільшення суми пенсійних внесків від фізичних осіб на 85,7% (52,2 млн. грн.) та збільшення суми пенсійних внесків від юридичних осіб на 17,8% (232,7 млн. грн.).

Загальна вартість активів, сформованих недержавними пенсійними фондами, у 2015 р. становила 2 352,7 млн. грн., що на 4,0%, або на 89,8 млн. грн. більше порівняно з аналогічним періодом 2014 р. та на 30,4%, або на 527,5 млн. грн. більше порівняно з аналогічним періодом 2013 р.

Для НПФ властиво формувати портфель, до якого входять об'єкти інвестування з міні-

мальним ступенем ризику, тому особливого значення набуває вибір інвестиційних інструментів, використовуючи які НПФ зможуть забезпечити захист грошових коштів населення від інфляційних процесів і при цьому – отримувати визначений приріст капіталу.

У 2015 р. переважними напрямками інвестування пенсійних активів стали депозити в банках (40,5% інвестованих активів), облігації підприємств, емітентами яких є резиденти України (23,8%), цінні папери, дохід за якими гарантовано Кабінетом Міністрів України (16,4%), акції українських емітентів (10,0%). Метою інвестування пенсійних активів є насамперед збереження пенсійних заощажень громадян, тому стратегія інвестування недержавних пенсійних фондів є більш консервативною, ніж у інших фінансових установ.

Загальний дохід, отриманий від інвестування пенсійних активів, у 2015 р. становив 1 184,9 млн. грн., збільшившись порівняно з 2014 р. на 101,1 млн. грн., або на 9,3%. Витрати, що відшкодовуються за рахунок пенсійних активів, у 2015 р. зросли на 26,9% порівняно з аналогічним періодом 2014 р. і в цілому за час існування пенсійних фондів становлять 182,8 млн. грн., або 7,8% від загальної вартості активів НПФ. Основна частина витрат, що відшкодовуються за рахунок пенсійних активів, у 2015 р. припадає на оплату послуг з управління активами недержавних пенсійних фондів – 66,7% від загальної суми витрат. Витрати на оплату послуг з адміністрування пенсійного фонду становили 24,7% від загальної суми витрат, що відшкодовуються за рахунок пенсійних активів. Оплата послуг зберігача, який здійснює відповідальне зберігання активів пенсійного фонду – 5,2% від загальної суми витрат.

Висновки з цього дослідження. Розглянувши статистичні дані, ми бачимо, що існує ціла низка проблем у розвитку недержавних пенсійних фондів.

Для створення ефективною та надійною системи недержавного пенсійного забезпечення необхідно провести низку заходів на державному рівні:

- розширити напрями інвестування пенсійних активів;

- уніфікувати порядок оцінки пенсійних активів та визначення розміру пенсійних накопичень;

- запровадити міжнародні стандарти інвестиційної діяльності та звітності для суб'єктів системи накопичувального пенсійного забезпечення; реалізувати додаткові

заходи у сфері захисту коштів учасників системи накопичувального пенсійного забезпечення від знецінення та інших ризиків.

Отже, становлення системи недержавного пенсійного страхування в Україні відбувається під впливом багатьох факторів, які стримують її розвиток. Незважаючи на це, система недержавного пенсійного страхування має великі перспективи. За оцінками експертів, населення України володіє значним інвестиційним потенціалом. Тобто йдеться про створення конкурентоспроможного фінансового сектора, який може мобілізувати та надавати економіці України через систему НПФ значні інвестиційні ресурси. Цей стрімкий розвиток дещо загальмувала економічна криза, але

найбільш суттєво вона вплинула не на вартість активів пенсійних фондів, як можна було очікувати, а на настрої учасників і вкладників.

Таким чином, найефективніший та швидкий спосіб нормалізувати ситуацію на ринку НПФ – реалізувати накопичувальний рівень через недержавні фонди. Тим більше що уряд і державні органи, наприклад Мінпраці та Пенсійний фонд, підтримують цю ідею. Такий захід дасть змогу сформувати клас сильних внутрішніх інституційних інвесторів. Без цього всі дії будуть носити половинчастий характер і не сприятимуть поліпшенню ситуації. Більше того, країна постійно буде залежати від іноземних інвестицій замість того, щоб скористатися внутрішніми інвестиційними ресурсами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 р. № 1058-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>.
2. Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» від 09.07.2003 р. № 1057-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1057-15>.
3. Бабірад М.М. Оцінка стану недержавного пенсійного забезпечення в Україні та перспективи його розвитку / В.В. Олійник, М.М. Бабірад // Науковий вісник НЛТУ України. – 2014. – Вип. 18.9. – С. 174–180.
4. Бахмач А. Недержавні пенсійні фонди: статистика, перспективи / А. Бахмач // Вісник Пенсійного фонду України. – 2015. – № 9. – С. 14–15.
5. Брагін С. Недержавні пенсійні фонди на неефективному фондовому ринку / С. Брагін, О. Макаренко // Вісник НБУ. – 2014. – № 12. – С. 18–24.
6. Витка Ю. Недержавні пенсійні фонди: українська модель : [монографія] / Ю. Витка. – К. : НАДУ, 2010. – 167 с.
7. Гендрікс Г. Недержавні пенсійні фонди охоплені кризою / Г. Гендрікс [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pension.kiev.ua/files/ghendricks_ubr_n5_19feb09.pdf.
8. Гладчук О.М. Недержавні пенсійні фонди на фінансовому ринку : [монографія] / О.М. Гладчук // Вісник ДонДУУ. – 2011. – № 1(43). – С. 105–108.
9. Гражевська Н.І. Економічні системи епохи глобальних змін : [монографія] / Н.І. Гражевська. – К. : Знання, 2012. – 431 с.
10. Грем`яцька К.А. Регулювання та контроль у системі недержавного пенсійного забезпечення / А.А. Грем`яцька [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/2009>.
11. Камінський А.Б. Розкриття інформації в системі недержавного пенсійного забезпечення: обґрунтування доцільності та практика реалізації / А.Б. Камінський, Д.А. Леонов // Фінанси України. – 2015. – № 6. – С. 62–72.
12. Панченко І.В. Недержавне пенсійне забезпечення в Україні: стан і перспективи розвитку : [монографія] / І.В. Панченко. – К. : Управління розвитком. – 2013. – № 5(102). – С. 43–44.
13. Толуб`як В.С. Державне регулювання в галузі пенсійного забезпечення: суть та необхідність здійснення : [монографія] / В.С. Толуб`як // Економіка та держава. – 2014. – № 5. – 76 с.
14. Офіційний сайт Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України / Інформація про стан і розвиток системи недержавного пенсійного забезпечення в Україні в 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dfp.gov.ua/732.html>.